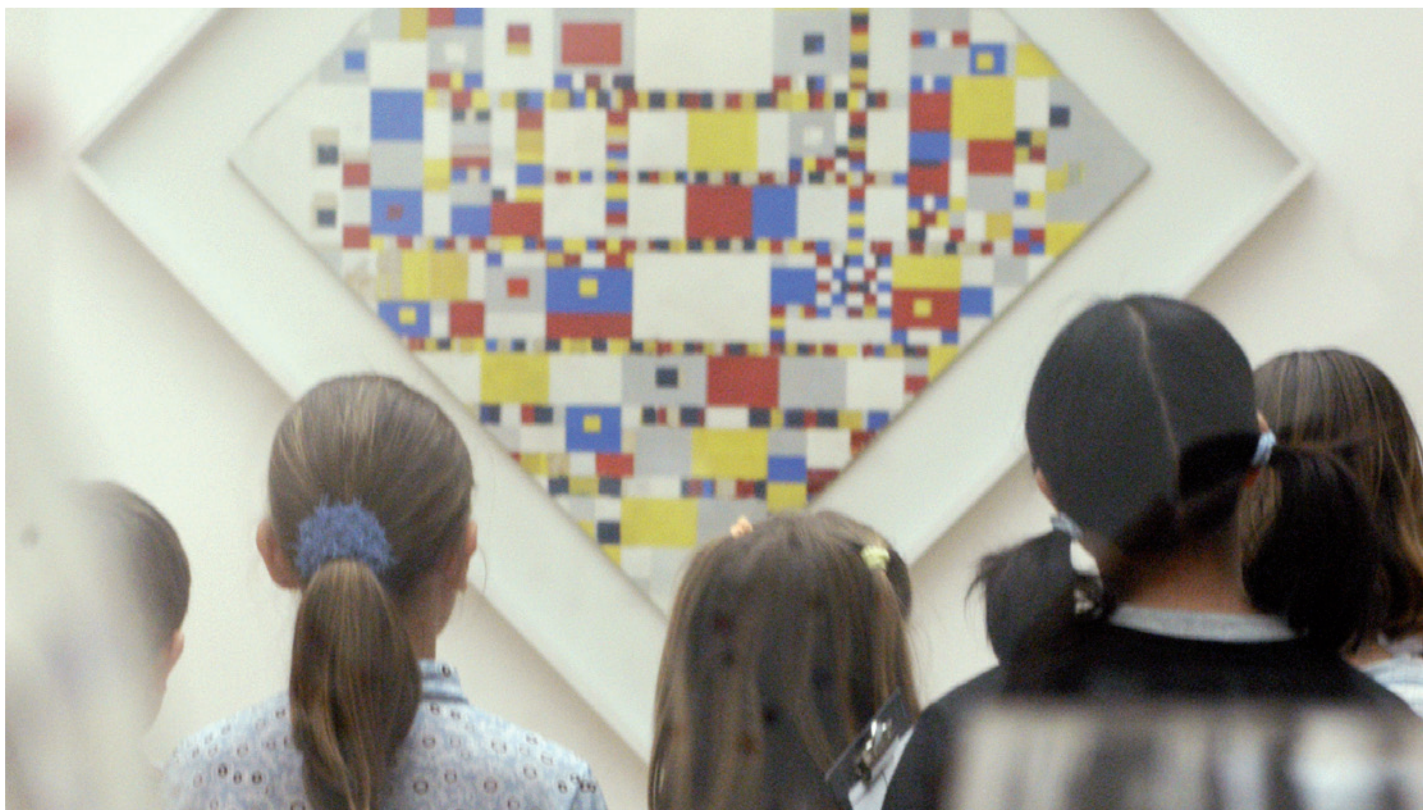

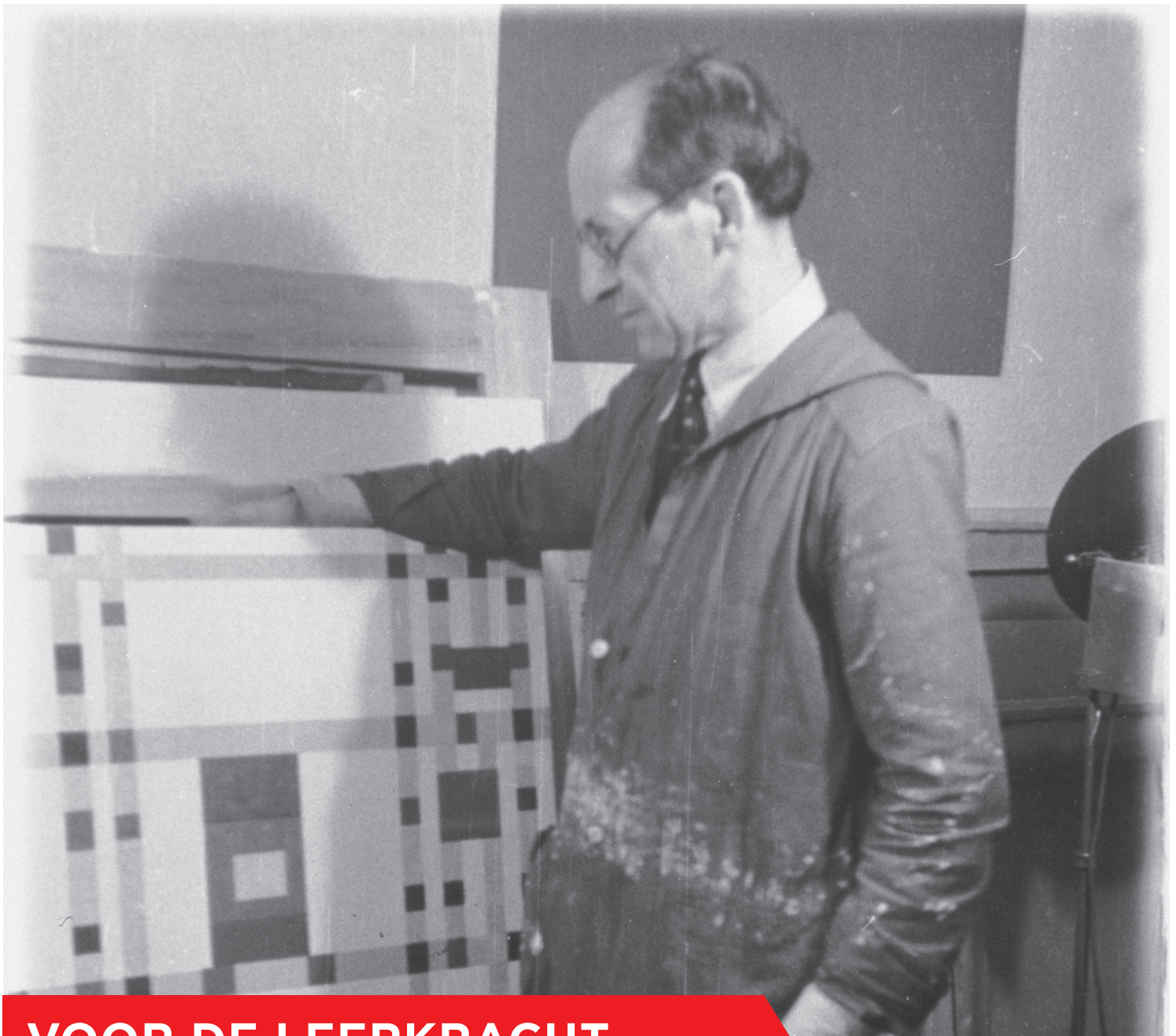
JUNIOR KUNSTKENNERS

STAP IN DE WERELD VAN MONDRIAAN & DE STIJL

LEES- EN VERTELTEKST ♦ GROEP 6, 7 en 8

KUNSTMUSEUM
DEN HAAG

VOOR DE LEERKRACHT

Piet Mondriaan met *Broadway Boogie Woogie*,
foto: Fritz Glarner

MUSEUMLESBESCHRIJVING

Binnen de canon van Nederland is een venster gewijd aan de periode van De Stijl (1917-1931). Een van de meest vooraanstaande leden van De Stijl was Piet Mondriaan (1872-1944). Mondriaan is wereldberoemd en zijn invloed op de beeldende kunst en vormgeving werkt tot op de dag van vandaag door. De kunstenaars van de Stijl gebruikten uitsluitend rood, geel en blauw en de 'niet-kleuren'. Ze gingen uit van rechte lijnen en hoeken. Kunst moest niet langer de werkelijkheid weergeven, maar de weg wijzen naar een nieuwe tijd. Het Kunstmuseum bezit de grootste collectie werken van Mondriaan ter wereld.

Tijdens de les ontdekken de kinderen hoe Mondriaan, die zijn leven begon als landschapschilder, steeds weer zijn kunst veranderde en uitkwam bij de abstracte composities in primaire kleuren, waar hij zo beroemd om is. Net als de andere kunstenaars van De Stijl zocht hij naar harmonie en evenwicht in zijn werk. Dit zoeken naar evenwicht ervaren de kinderen zelf als ze met magneetborden en geometrische vormen proberen een evenwichtige compositie te maken. Ook maken ze schetsen op zaal die ze, geïnspireerd door het werk van de kunstenaars van De Stijl, proberen te abstraheren.

LESDOELEN

- ♦ De leerlingen weten wat De Stijl is en maken kennis met enkele kunstenaars van de Stijl.
- ♦ De leerlingen kunnen enkele van de ideeën en/of idealen van De Stijl noemen.
- ♦ De leerlingen weten dat Piet Mondriaan een van de bekendste kunstenaars van De Stijl is.
- ♦ De leerlingen kunnen iets vertellen over het leven van Piet Mondriaan.
- ♦ De leerlingen ervaren diens ontwikkeling van figuratie naar abstractie.
- ♦ De leerlingen kunnen enkele karakteristieke noemen van de beroemde composities uit de periode van de Nieuwe Beelding.
- ♦ De leerlingen doen zelfstandig opdrachten op zaal, o.a. maken zij schetsen naar beschouwing en oefenen zij met het zelf creëren van een evenwichtige compositie.
- ♦ De leerlingen weten dat Mondriaan een belangrijke schilder is geweest die kunstenaars tot op heden beïnvloedt.

KERNDOELEN

1 NEDERLANDS MONDELING

TAALONDERWIJS

De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.

12 NEDERLANDS TAALBESCHOUWING, WAARONDER STRATEGIEËN

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

52 ORIENTATIE OP JEZELF EN DE WERELD TIJD

De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van tijdvakken, o.a.: wereldoorlogen en Holocaust.

54 KUNSTZINNIGE ORIENTATIE

De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

55 KUNSTZINNIGE ORIENTATIE

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

56 KUNSTZINNIGE ORIENTATIE

De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

PRAKTISCHE TIPS

- ♦ Deze lees- en verteltekst is bedoeld om naar eigen inzicht ter voorbereiding van de museumles te gebruiken. De inhoud ervan is een aanvulling op de inhoud van de museumles en valt hiermee bewust slechts gedeeltelijk samen. U kunt deze tekst bijvoorbeeld voorlezen, navertellen, laten lezen, bespreken of als inspiratie gebruiken voor een ander soort les. Ook treft u tot besluit suggesties aan voor een of meerdere les(sen) na het museumbezoek.
- ♦ Het is voor de leerlingen fijn om bij hun naam te worden aangesproken in het museum. Een naambordje op hun kleding werkt goed.

- ♦ Het is prettig als u de kinderen alvast zou willen uitleggen dat kunstvoorwerpen in een museum niet aangeraakt mogen worden.
- ♦ Het is mogelijk dat er tijdens de les andere schilderijen worden bekeken en besproken dan afgebeeld staan in deze lees- en verteltekst.
- ♦ Het is toegestaan tijdens de museumles foto's van uw leerlingen te maken – zonder flits/statief.
- ♦ Deze lees- en verteltekst is ook te downloaden vanaf onze site: www.Kunstmuseum.nl. Ook handig in het geval u in de klas beschikt over een digitaal schoolbord/smartboard.

VOOR DE LEERLING

Tijdschrift *De Stijl*,
Vilmos Huszár, 1916

OM OP TE SCHRIJVEN

Welke woorden ken je met
-stijl? Schrijf er zoveel
mogelijk op.

DE STIJL

Binnenkort ga je met de klas naar de tentoonstelling 'Mondriaan & De Stijl' in het Kunstmuseum Den Haag. Misschien zegt je moeder wel eens: 'Hé, wat jij doet, dat is geen stijl!' Dan heb je vast iets lelijks gedaan. Ze bedoelt dan: 'Wat jij doet, is geen manier van doen.' Een stijl is een manier. Een manier van iets doen, of de manier waarop iets eruit ziet. Zo kun je een bepaalde haarstijl hebben.

De Stijl is ook de naam van een kunsttijdschrift. Het werd opgericht door de Nederlandse kunstenaar Theo van Doesburg en bestond van 1917 tot 1931. In De Stijl schreven kunstenaars hoe ze vonden dat kunst eruit moest zien. Dat moest heel anders dan de kunst die al bestond, vonden ze. In De Stijl schreven kunstschilders, maar bijvoorbeeld ook meubelontwerpers en architecten, ontwerpers van gebouwen. Allemaal zochten ze naar iets nieuws, een nieuwe stijl.

De bekendste kunstenaar van De Stijl is Piet Mondriaan. Van alle musea in de wereld, heeft het Kunstmuseum het meeste werk van Mondriaan in de verzameling.

DE EERSTE WERELDOORLOG

Theo van Doesburg begon in 1917 met het tijdschrift *De Stijl*. In die tijd was de wereld in oorlog. In 1914 was namelijk de Eerste Wereldoorlog uitgebroken. Die zou duren tot 1918. Nederland deed niet mee aan die oorlog, maar de mensen hier merkten er wel wat van. Er kwamen bijvoorbeeld veel vluchtelingen uit België naar ons land. Er was veel werkloosheid en armoede. En er was te weinig eten voor iedereen. Het was een sombere tijd en de mensen hadden veel zorgen.

Belgische vluchtelingen in WO I, bron: de website www.entoen.nu

HARMONIE

De kunst van die tijd ging over de wereld die je om je heen ziet. Het ging over de natuur of over mensen. Het vertelde een soort verhaal. Een schilderij uit die tijd leek niet altijd precies op de wereld om ons heen. Soms waren de kleuren anders. Of de vormen waren niet zoals je die in het echt ziet. Maar je kon wel zien wat het voorstelde. Het was 'figuratieve kunst'. Het was herkenbaar.

De kunstenaars van De Stijl vonden dat dit anders moest. Kunst moest niet gaan over wat je om je heen kunt zien. Het moest gaan over harmonie. Harmonie is het tegenovergestelde van chaos. Stel, je hebt al weken je kamer niet opgeruimd. Je kleren slingeren rond; boeken en tijdschriften liggen verspreid over de vloer en onder je bed; en als je je vulpen zoekt, kun je hem nergens vinden. Je kamer is een chaos. Van chaos word je onrustig. Wat je nodig hebt, kun je niet vinden en niets ligt op zijn plaats. Heel anders is het als je net een nieuwe kamer hebt. De kleuren zijn geveerd in kleuren die mooi bij elkaar staan. Je bed, je bureau en de kast zet je zo neer dat het goed in je kamer past. En al je spullen krijgen hun eigen plaats. Dan is er harmonie in je kamer. Van harmonie word je rustig. Het geeft een tevreden gevoel.

Misschien wilden de kunstenaars van De Stijl wel kunst maken over harmonie omdat het zo'n nare, chaotische tijd was. Veel mensen droomden van een leven zonder zorgen. Ze wilden leven in vrede en harmonie.

Pablo Picasso, *Vrouw met mosterdpot*, 1909-1910, olieverf op doek, 73 x 60 cm, Kunstmuseum Den Haag

OM OVER TE VERTELLEN

Vind jij het belangrijk hoe je kamer eruit ziet? Welke kleuren heb je gecombineerd? Waarom juist die? Wat voor sfeer heeft jouw kamer?

ABSTRACTE KUNST

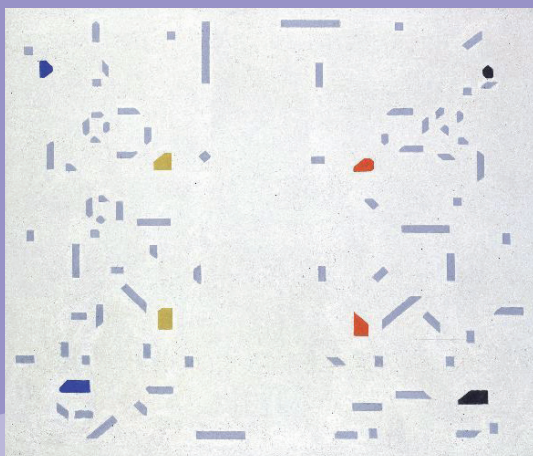
Harmonie is niet iets wat je kunt vastpakken. Het is meer een idee, of een gevoel. Daarom vonden de kunstenaars van De Stijl dat je geen figuratieve kunst meer moest maken. Dat leidt maar af van waar het echt om gaat. Kunst moet abstract zijn, vonden ze. Abstracte kunst is kunst waarin je de wereld om je heen niet herkent.

DE REGELS VAN DE STIJL

De kunstenaars dachten veel na over de nieuwe kunst en hoe die eruit moest zien. Ze bedachten dat je harmonie het beste kunt laten zien met rechte lijnen. Lijnen, zo recht als een liniaal, komen in de natuur niet voor. In de natuur groeit alles een beetje kronkelig. Daar is niets helemaal recht. Met rechte lijnen kun je vierkanten en rechthoeken maken. Die vormen zijn ook niet natuurlijk. Het zijn geometrische vormen, ontstaan vanuit de wiskunde.

Deze vormen vonden ze het meest geschikt voor de nieuwe kunst. Ze doen niet denken aan de natuur die je juist vaak ziet in de kunst van daarvoor.

De kunstenaars van De Stijl vonden dat je kunst zo eenvoudig mogelijk moest houden. Dan kwam het idee het best over. Veel kunstenaars gebruikten daarom alleen nog de kleuren rood, geel en blauw. Dat zijn de basiskleuren, die we ook wel primaire kleuren noemen. Alle andere kleuren ontstaan door te mengen. Die zijn dus minder puur en eenvoudig dan de basiskleuren en kon je beter niet gebruiken.

Bart van der Leek, *De Houthakkers*, olieverf op doek, 157 x 182,5 cm. Collectie Kunstmuseum Den Haag, langdurig bruikleen Wibbina Stichting 1947

OM TE DOEN

Kies een kleur: rood, geel of blauw.
Maak een woordspin van die kleur.
Waaraan denk je bij deze kleur?
Wat voor gevoel of wat voor sfeer hoort erbij? Een spin heeft acht poten.
Bedenk acht woorden die bij de kleur passen.

OM OVER TE PRATEN

Moet kunst altijd figuratief zijn, of mag het volgens jou ook abstract zijn? Waar kijk jij het liefste naar?

OM OVER NA TE DENKEN

Is abstracte kunst makkelijker om te maken dan figuratieve kunst? Waarom denk je dat?

WONEN IN DE STIJL

Kunstenaars van De Stijl vonden ook dat je harmonie niet alleen op een schilderij moest laten zien. Eigenlijk zou het overal om je heen moeten zijn. Uiteindelijk waren schilderijen dan niet eens meer nodig. De architect Gerrit Rietveld ging met dat idee aan de slag en ontwierp samen met zijn vriendin Truus Schröder een huis voor haar en haar kinderen. Het stond aan de rand van Utrecht en Truus woonde er tot haar dood in 1985. Dat huis bestaat nog steeds en is nu een museum. Maar omdat de stad steeds groter werd, staat het nu niet meer aan de rand van de stad.

Exterieur en interieur Rietveld Schröderhuis, 1923-1924, Utrecht

Het huis was in harmonie met de natuur er omheen. Het heeft aan alle kanten deuren waardoor je naar buiten kunt. Ook zijn er aan alle kanten grote ramen die je open kunt zetten. De grote woonruimte is op de eerste verdieping, zodat je ver over het landschap kon uitkijken. Daar zijn een woonkamer en slaapkamers. De muren daartussen kun je wegschuiven. Overdag heb je dan één grote leefruimte. Het huis en de meubels hebben rechte lijnen en zijn geschilderd in de kleuren rood, blauw, geel en zwart en wit. Alles past perfect bij elkaar.

OM TE KIEZEN

Wat kan je niet in deze stoel? Wat juist wel?

Kies uit: slapen; gamen; tv-kijken; lezen; dromen; met elkaar praten; tekenen; nadenken; luieren

OM OVER TE DISCUSSIËREN

Sinds het jaar 2000 staat het Rietveld-Schröderhuis op de UNESCO-lijst van werelderfgoederen. Op die lijst staan monumenten, natuurgebieden, gebouwen en landschappen die zó bijzonder zijn, dat ze voor de mensheid behouden moeten blijven. De Chinese muur staat er bijvoorbeeld ook op, net als de Amsterdamse grachtengordel. Wat vind jij? Hoort het Rietveld-Schröderhuis op die lijst? Waarom wel of niet?

OM OVER TE FILOSOFEREN

Wat zou Rietveld bedoelen met 'zitten is een werkwoord.'? Is 'wonen' ook zo'n werkwoord? Vind je dat je moeite moet doen om fijn te wonen, of zou dat juist niet moeten?

Gerrit Rietveld, Rood-blaauwe stoel, 1918, beukenhout en verf. Collectie Kunstmuseum Den Haag, verworven in 1955

Een van de stoelen in het huis is over de hele wereld bekend als de 'rood-blaauwe stoel' van Rietveld. Het is een heel ander soort stoel dan de meeste mensen in die tijd in huis hadden staan. De mensen waren gewend aan stoelen met een lekkere, zachte zitting. Op de stoel van Rietveld zit je op een houten plank. Veel mensen hadden kritiek op zijn ontwerp, want zo'n stoel kan nooit lekker zitten, dachten ze. Maar daar had Rietveld wel een antwoord op. Hij zei: 'Zitten is een werkwoord. Als je moe bent ga je maar liggen.'

PIET MONDRIAAN

De bekendste kunstenaar van De Stijl is Piet Mondriaan. Piet Mondriaan werd in 1872 geboren in Amersfoort. Hij hield veel van tekenen. Hij was 17 jaar, toen hij slaagde voor het diploma van tekenleraar. Schilderen met olieverf leerde hij van zijn oom Frits die kunstenaar was. Met hem ging hij de natuur in om landschappen te schilderen. Toen hij 20 jaar oud was, verhuisde hij naar Amsterdam. Hij wilde liever kunstenaar worden dan tekenleraar. Daarom schreef hij zich in aan de kunstacademie. Op de academie leerde hij zo 'echt' mogelijk mensen, stillevens en landschappen schilderen.

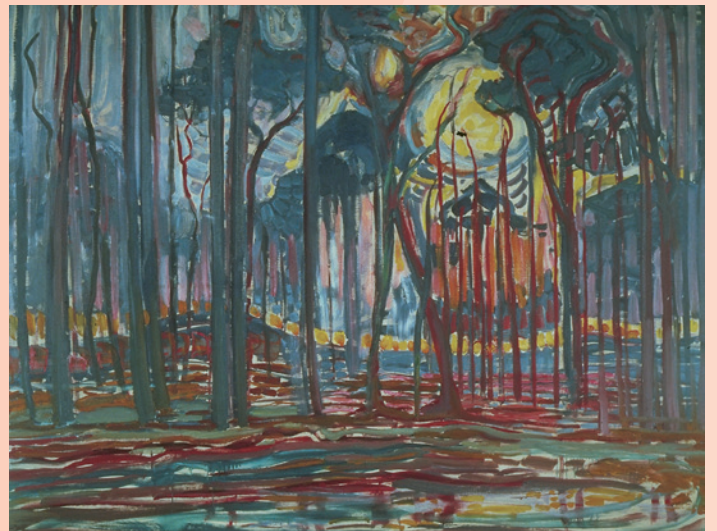
Na de academie ging hij naar een eigen stijl te zoeken. Eerst schilderde hij landschappen in groen-, bruin- en grijs tinten. Ze laten de sfeer buiten zien op dat moment van de dag. Die stijl was toen erg in de mode. Maar op een gegeven moment was Mondriaan er niet meer tevreden over. Je kunt de schoonheid van de natuur nooit precies zo schilderen als je het ziet, vond hij. Daarom probeerde hij het op een andere manier. Zijn landschappen kregen felle kleuren die niet altijd 'echt' lijken. Eén van de schilders die hem op dat idee bracht was Vincent van Gogh.

OM TE VERGELIJKEN

Wat is hetzelfde aan
het schilderij links en
rechts? Wat zijn de
verschillen?

Piet Mondriaan, *Boomgaard met kippen*, 1901, olieverf op doek

Piet Mondriaan, *Bos bij Oele*, 1908, olieverf op doek

PARIJS

Maar Mondriaan was nog niet tevreden. Hij zocht verder om zijn kunst nog beter te maken. Hij besloot naar Parijs te gaan. Daar woonden en werkten in het begin van de 20e eeuw heel veel moderne schilders met nieuwe ideeën. Hij gaf zijn naam een Franse klank en noemde zich 'Mondrian'. Een nieuwe naam was een goed begin om nieuwe kunst te gaan maken.

Een van de bekendste kunstenaars in Parijs was Pablo Picasso. Hij maakte schilderijen waarin hij de dingen uiteen rafelde in lijnen en vlakken. Soms kun je de dingen dan nog herkennen, maar soms ook niet. Dat bracht Mondriaan op nieuwe ideeën. Kijk eens wat hij deed in deze schilderijen van een (appel-)boom. De voorstelling lijkt steeds minder op de werkelijkheid. Het gaat steeds meer om de vormen en lijnen op zich en hoe je die verdeelt op het doek.

OM TE VERGELIJKEN

Wat is er anders aan de natuur, die Mondriaan graag schilderde, en een stad als Parijs, waar hij ging wonen? Denk aan mensen, kleuren, geluiden, vormen en geuren.

Piet Mondriaan, *Grijze boom*, 1911, olieverf op doek

Piet Mondriaan, *Bloeiende appelboom*, 1912, olieverf op doek

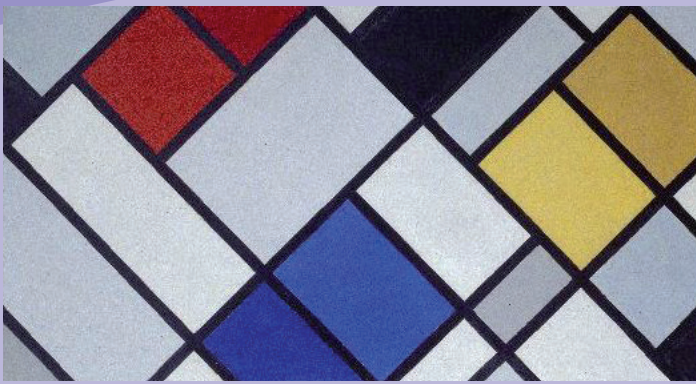
Piet Mondriaan, *Bloeiende bomen*, 1912, olieverf op doek

MONDRIAAN & DE STIJL

Toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak, in 1914, was Mondriaan juist bij zijn familie in Nederland op bezoek. Vanwege de oorlog mocht hij niet terug naar Parijs. Hij verhuisde naar Laren, waar toen veel kunstenaars woonden. Een van hen, Bart van der Leek, werd zijn biljartmaatje. Tijdens het biljarten hebben ze vast veel over kunst gepraat.

Toen Theo van Doesburg in 1917 het tijdschrift *De Stijl* oprichtte, waren Van der Leek en Mondriaan een van de eersten die erin schreven. Allebei probeerden ze om abstract te schilderen met rechte lijnen. Van der Leek vond dat je het beste alleen met de primaire kleuren rood, blauw en geel kon schilderen. Dat vond Mondriaan een heel goed idee.

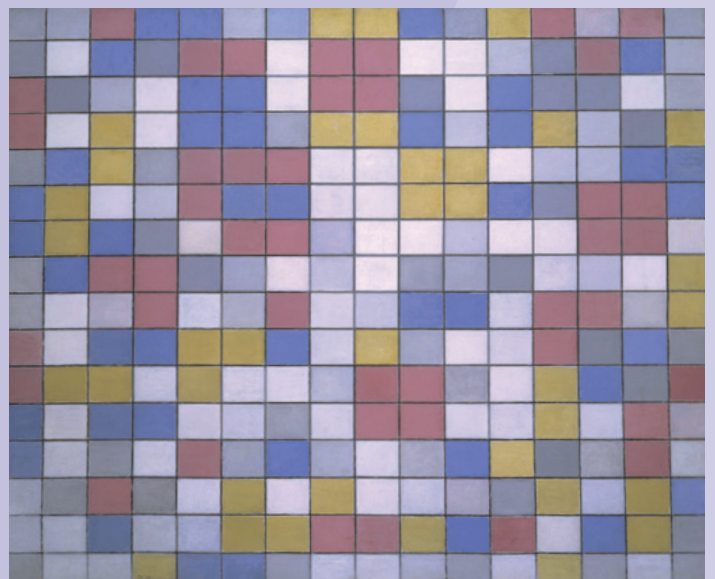
Maar de kunstenaars van *De Stijl* waren het lang niet altijd met elkaar eens. Zo gebruikte Van Doesburg diagonale lijnen. Door de schuine lijnen lijken zijn schilderijen een beetje te bewegen. En dat was precies de bedoeling. Mondriaan vond dat juist helemaal fout. Door de schuine lijnen lijkt het alsof er diepte is in het schilderij. Daar was Mondriaan erg tegen. Een schilderij is plat, vond hij, en daarmee uit. Maar een schilderij maken dat er ook echt plat uitziet, valt nog niet mee.

Theo van Doesburg, *Contracompositie XVI van dissonanten*, 1925, olieverf op doek

OM NAAR TE KIJKEN

Mondriaan probeerde platte schilderijen te maken, dus zonder dat je het idee hebt dat er diepte in zit. Kijk naar de rechter afbeelding. Wat vind je? Is hem dat gelukt?

Piet Mondriaan, *Rastercompositie 9: dambordcompositie heldere kleuren*, 1919, olieverf op doek

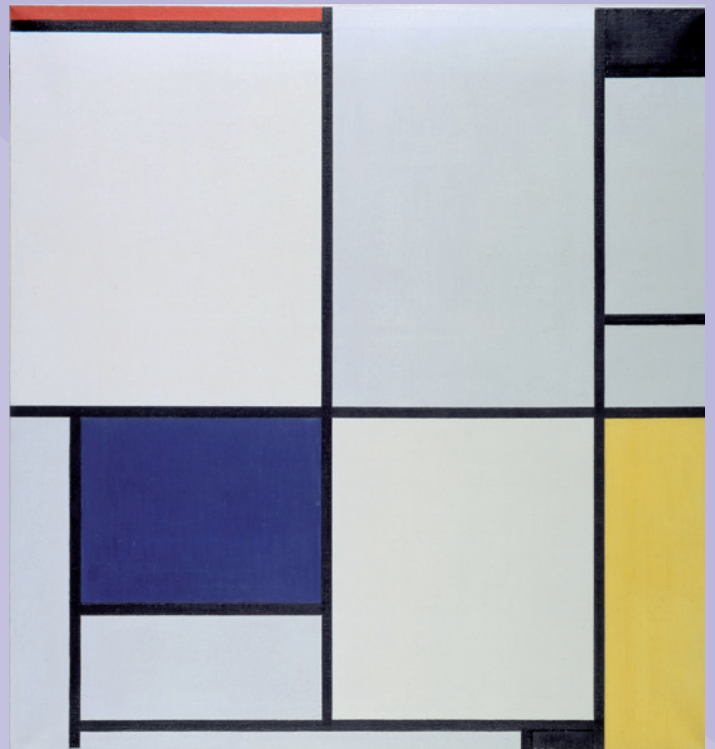
ZOEKEN NAAR EVENWICHT

Na de oorlog ging Mondriaan terug naar Parijs om nieuwe ideeën op te doen. Daar ontstonden in de jaren 20 de schilderijen waar hij nu zo beroemd om is. Het zijn schilderijen met horizontale en verticale zwarte lijnen. De vormen die daardoor ontstaan schilderde hij geel, rood, blauw of wit. Hij noemde deze schilderijen 'composities'. In deze composities gaat het vooral om evenwicht. Voor een evenwichtige compositie moeten de lijnen en kleuren zo verdeeld zijn, dat het fijn is om naar te kijken. Nergens is iets teveel of te weinig.

Je kunt het vergelijken met een weegschaal. Een weegschaal is in evenwicht als de linkerkant even zwaar weegt als de rechterkant. Zien de linker- en de rechterkant er dan hetzelfde uit? Welnee, dat hoeft helemaal niet. De weegschaal is ook in evenwicht als aan de linkerkant een kilo spijkers ligt en aan de rechterkant een kilo appels. De schilderijen van Mondriaan zijn nooit aan twee kanten hetzelfde. Ze zijn niet symmetrisch. Toch is er evenwicht. Hij schoof net zo lang met lijnen, vlakken en kleuren, tot het niet beter kon. Dan was er harmonie tussen de lijnen, vormen en kleuren op het doek.

OM OVER NA TE DENKEN

De composities van Mondriaan zijn nooit aan twee kanten precies hetzelfde. Ze zijn niet symmetrisch. Waarom niet, denk je? Is een symmetrisch schilderij niet juist in evenwicht?

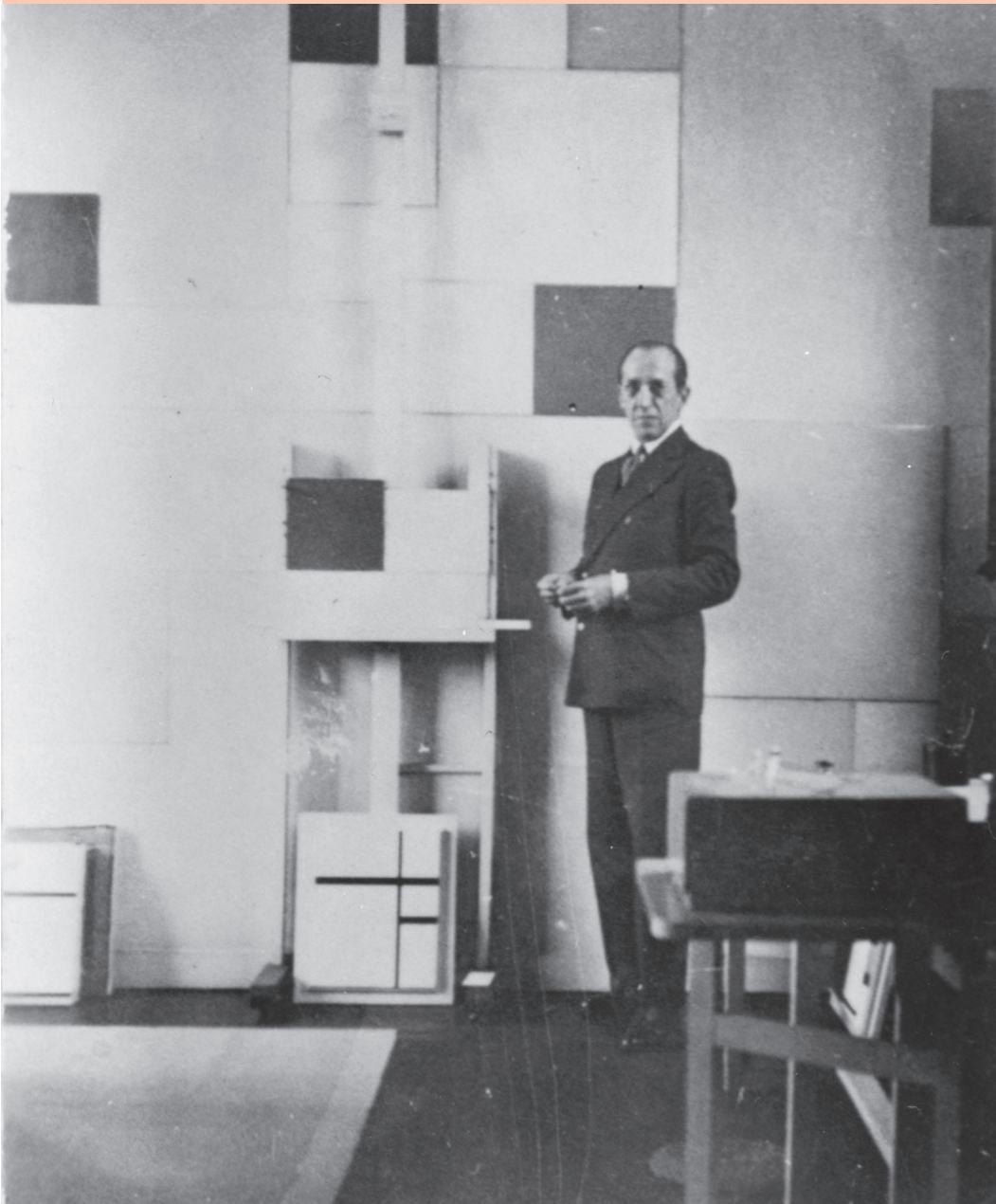

Piet Mondriaan, *Tableau I*, 1921, olieverf op doek

MONDRIAANS ATELIER

Jarenlang was Mondriaan in zijn werk aan het **wikken en wegen** met vlakken, lijnen en kleuren om tot een **harmonieuze compositie** te komen. Niet één compositie is hetzelfde. Ook in zijn atelier was harmonie terug te vinden. Aan de witte muren hingen kartonnen rechthoeken en vierkanten in primaire kleuren, geordend zoals op zijn schilderijen. Zo nu en dan verschoof hij er een paar om de compositie te verbeteren. Zijn atelier was dus ook een soort laboratorium waarin hij dingen uitprobeerde. Zelfs als hij ging dansen paste hij zijn ideeën toe. Hij danste graag op jazz, wat toen de modernste muzieksoort was. Iedere dansbeweging voerde hij zo strak en rechthoekig uit dat sommige van zijn vrienden er wel een beetje om moesten lachen.

Piet Mondriaan in het atelier aan de Rue du Départ, Parijs, zomer 1932. Foto Charles Karsten

NEW YORK

In de jaren 30 ging Mondriaan zich steeds meer zorgen maken over de politieke situatie in Europa. Het Duitsland van Adolf Hitler kreeg steeds meer macht en Mondriaan dacht dat zijn kunst, die toen heel modern was, geen toekomst meer zou hebben in Parijs. Hij verhuisde naar Londen en werkte daar verder.

In 1940 brak de Tweede Wereldoorlog uit. Toen het huis naast dat van Mondriaan gebombardeerd werd, vertrok hij per boot zo snel mogelijk naar de volgende wereldstad: New York. Hier woonden veel kunstenaars die uit Europa waren gevlucht. Mondriaan vond het er fantastisch: de strakke wolkenkrabbers, het rechtlijnige stratenplan en het moderne leven. De drukke wereldstad en de start van een nieuw leven maakten dat hij met andere ogen naar zijn werk ging kijken.

Hij was toen al 68 jaar oud, maar nog altijd enthousiast genoeg om zijn eigen kunst te verbeteren. Er ontstonden schilderijen met gekleurde lijnen en veel blokjes. Met gekleurd plakband probeerde hij eerst uit waar de kleurvlakjes moesten komen. Als hij het niet mooi vond, trok hij het band er weer vanaf. Was het wel goed, dan schilderde hij de vlakjes met verf. Hij probeerde steeds weer een nieuw evenwicht op doek te maken met lijnen, kleuren en vlakken. Dat deed hij op gevoel. Niet met een liniaal of een rekensommetje. In 1944 overleed Mondriaan aan een longontsteking. Hij was toen bijna 72 jaar oud. Zijn laatste schilderij stond nog op de ezel in zijn atelier. En nu is het bij ons in het museum. Maar hij heeft het nooit meer af kunnen maken.

New York in de jaren 40

VOOR DE LEERKRACHT

LESSUGGESTIES VOOR NA DE MUSEUMLES

♦ EVENWICHT IN VLAKKEN

MATERIAAL: STEVIG PAPIER IN DIVERSE KLEUREN, SCHAREN.

De leerlingen kiezen drie kleuren uit die zij interessant vinden in verhouding tot elkaar. Hierop tekenen zij vormen die ze vervolgens uitknippen. Hierbij hebben ze de keuze tussen organische vormen of geometrische vormen. Bespreek deze begrippen. De kinderen maken een persoonlijke keuze voor ofwel 'organisch' ofwel 'geometrisch' en kunnen deze motiveren. Vervolgens kiezen ze een vel papier dat dient als ondergrond. De opdracht is een compositie te maken die mooi in evenwicht is en toch niet saai. Ze verschuiven de vlakken net zo lang totdat ze tevreden zijn met het eindresultaat. Formaat, vorm zowel als kleur spelen een rol in het realiseren van evenwicht. De vormen worden vastgeplakt op de ondergrond.

♦ EVENWICHTIGE COMPOSITIE

OP BASIS VAN EEN TIJDSCHRIFTFOTO

MATERIAAL: TIJDSCHRIFTEN; VERF IN DE KLEUREN ZWART, WIT, ROOD, GEEL EN BLAUW.

Laat de kinderen in tijdschriften zoeken naar foto's met veel horizontale en verticale lijnen.

Bijvoorbeeld de rechte lijnen van huizen in een straat, de gevels van huizen of interieurs met rechte kasten. Laat ze de horizontale en verticale lijnen accentueren met zwarte verf. Laat ze de vlakken die zo ontstaan schilderen in geel rood, blauw of wit.

Voor inspiratie zie: <http://nl.youtube.com/watch?v=5VXqzgliDLU>

♦ EEN NATUURLIJKE FORM ABSTRAHEREN

MATERIAAL: SATÉPRIKKERS; EVENTUEEL TIJDSCHRIFTFOTO'S.

Laat de kinderen een natuurlijke vorm als voorbeeld nemen. Bijvoorbeeld een plant in de klas, een boom voor het raam of een landschapsfoto uit een tijdschrift. Beeld deze vorm uit met satéprikkers. Hierdoor wordt je gedwongen de natuurlijke vormen recht te maken.

♦ OPSTEL OVER EEN VAN DE KUNSTENAARS VAN DE STIJL

Combineer deze opdracht waarin leerlingen informatie over een kunstenaar zoeken en verwerken tot een opstel met een les over het 'leren omgaan / zoeken op het internet'.
Relevante websites staan onder genoemd.

♦ MONDRIAANDANS

Tijdens de museumles hebben de leerlingen geleerd dat Piet Mondriaan veel van muziek en van dansen hield. Hij werd wel 'de dansende Madonna' genoemd omdat hij statig rechtop danste en heel rechte lineaire dansbewegingen maakte. Heel modern was in zijn tijd de boogie woogie. Nu is er andere moderne muziek en is de boogie woogie ouderwets geworden. Wat vinden de leerlingen de beste dansmuziek van hún tijd? In groepjes bedenken de leerlingen zelf een choreografie – een dans – die Piet Mondriaan mooi gevonden zou hebben. Zij geven een presentatie voor de rest van de klas. Laat de groepjes dezelfde muziek als uitgangspunt nemen, dan worden de uitvoeringen beter vergelijkbaar. Vraag aan de toeschouwers of zij denken dat Mondriaan het mooi zou hebben gevonden en waarom. En laat de dansers hierop reageren. Wat waren hun overwegingen? Waarom is dit echt een Mondriaandans?

KINDERBOEKEN OVER MONDRIAAN & DE STIJL

- ♦ Truus Matti, *Mister Orange*, Uitgeverij Leopold & Kunstmuseum Den Haag, 2011, ISBN 978 90 258 5716 5, € 14,95 (9+)
- ♦ Wouter van Reek, *Keepvogel en kijkvogel in het spoor van Mondriaan*, Uitgeverij Leopold & Kunstmuseum Den Haag, 2011, ISBN 978 90 258 5717 2, € 13,95 (5+)
- ♦ *Dada – kunsttijdschrift voor kinderen van 6 tot 106*, no. 72, Mondriaan, 2011, Stichting Plint, Eindhoven
- ♦ Karin van Hoof, *De Stijl* (De Ruiter's documentatiecentrum nr. 304)
- ♦ Nannie Kuiper, Jan Bruijns, *Piet Mondriaan, Mondriaan voor beginners*, Uitgeverij De Koperen tuin, 1994, ISBN 9072138333
- ♦ Bianca Stigter, *Mondriaans alfabet*, Uitgeverij Waanders / De Kunsthal Rotterdam, 1997, ISBN 90 400 9958 8
- ♦ Rian Visser (tekst) en Peter Nuyten (illustraties), *Een stoel van niks?*, Uitgeverij Delubas, 2009, ISBN 9789053003459

RELEVANTE WEBSITES

<http://de-stijl.startpagina.nl/>

www.entoen.nu/stijl

www.Kunstmuseum.nl

www.mondriaanhuis.nl

www.rietveldschrooderhuis.nl

http://nl.wikipedia.org/wiki/De_Stijl

Augustus 2016

© Kunstmuseum Den Haag
Afdeling Educatie

Tekst: Jet van Overeem en Karin van Hoof

Deze lees- en verteltekst is ook te downloaden
vanaf onze site: www.Kunstmuseum.nl